

ÇAĞDAŞ DÜNYA VE TÜRK AFİŞ SANATI BAĞLAMINDA, TÜRK AFİŞ USTASI İHAP HULUSİ GÖREY'İN TAMAMLANMAMIŞ AFİŞLERİNE BİR ELEŞTİREL BAKIŞ

Yrd.Doç.A.Yaşar SERİN*
Öğr.Gör.Ebru Nalan SÜLÜN**
Öğr.Gör.Ertuğ YAVUZ***

Özet

Bir fikrin,bir ürünün bir özelliğın geniş kitlelere tanıtımı için,reklamın çok büyük önemi vardır. Reklam yapmanın farklı yöntem çaba ve türleri gerekmektedir. En etkileyici reklam aracı olarak yıllar boyu değerini hiç kaybetmeyen afiş'i sayabiliriz. En eski afişin Türkiye'de İzmir/Efes'te olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye'de afiş sanatının öncüleri arasında, Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine köprü olmuş afiş sanatçısı İhap Hulusi Görey' sayabiliriz.

İhap Hulusi bir ömre onbine yakın afiş,karikatür,suluboya eser sığdırmış ününü dünyanın birçok ülkesine ulaştırmış sanatçılarımızdan biridir.

İhap Hulusi Görey'in sağlığında tamamlayamadığı üç adet afişine ulaşmış bulunuyoruz. Bu afişleri diğer yaptığı afişlerle bir genelleme yaptığımızda diğerleriyle aynı benzer özellikler göstermektedir.

Anahtar sözcükler: afiş,reklam,efes,eser,el sanatı.

A Critical Analysis Of Uncomplated Works Of Turkish Posterartist İhap Hulusi In The Modern Turkish And World Poster Fields

Abstract

The advertisement has a very great importance to make a product or to give an idea to a wide area. To make an advertisement needs different efforts and

---

* Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi,Güzel Sanatlar Bölümü,Resim Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

** Antalya Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi,Resim Bölümü Öğretim Görevlisi.

*** Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Öğr.Gör.

methods.The most popular one of all ages may be told as the poster.The oldest poster may be said to be found in Efes(Ephesus)-Izmir. In Turkey, İhap Hulusi may be told as the pioneer,a bridge between the Ottomans and the modern Turkish Republic. İhap Hulusi is one of our worldknown artists who produced nearly ten thousand posters,caricatures,and paintings in his life.

We reached to his three works that he did no complete in his life. These posters, when compared with the previous ones,show the same similarities.

Key Words: poster, advertisement, Efes (Ephesus),work, handmade.

Giriş:

Arz-talep ilişkisinin başlıca etken elemanları olan alıcı kitlesini motive eden ögesi, kuşkusuz reklam olgusudur. Afişin önemli özelliği vurgu gücünün etkileyiciliğinin ön plânda olması buna koşul olarak hedef kitlenin iyi belirlenmesi, bu kitle ile satıcının ilişkilendirilmesi bu kitleyi hedefe kilitleyebilmektir. Ayrıca alıcıda bir imaj oluşturabilmek, malın alınması için belirleyici olabilmesi başlıca bir anlam taşımaktadır.

Reklam yapmanın en etkileyici türleri:

1. Sesli Reklam:

a-Radyo

b-Televizyon

c-Ağız ve mekanik araçla sabit biçimde bir merkezden anonslarla yapılan reklam.

d-Hareketli (Gezici) araç veya yaya biçimde anonslarla yapılan reklam.

2.Görsel Reklam:

a-Televizyonla

b-Afişle

c-Pankartlarla

d-El ilanlarıyla

e-Bilboordlarla

3.Yazılı Reklam:

a-Afiş

b-Pankartlarla

c-El ilanları

d-Bilboordlar

e-Animasyonla reklam(canlı-cansız mankenler ve illüstrasyonlarla yapılan)reklam.

Bu yazımla, reklamın ana unsuru olan afiş konusunu ele almak istiyorum.

Bu bağlamda Dünya’da ve ülkemizde afişin etkileyici gücü çok önem kazanmaktadır.

YURDUMUZDA BİLİLEN İLK AFİŞ ÖRNEĞİ

Resim 1: İzmir/Efes'te Selsus Kütüphanesinden Tiyatroya giderken 150 metre ilerde sol kaldırımında bulunan aşkevinin yerini tarif eden ilk afiş örneği.

Yurdumuzda bilinen ilk afiş örneği İzmir yakınlarında Selçuk ilçemize bağlı Efes'te Selsus Kütüphanesinden Tiyatro'ya giderken 150 metre ilerde, yaya kaldırım üzerine yere işlenmiş olan grafiksel işaretlerden oluşmuş afiştir. Bu afiş örneğinin anlamı; Efeste aşk evinin yerinin tanımını yapmaktadır.

Afişte, çok belirgin bir bayan betimlemesi ve aşk evinin sol tarafta olduğunu anlatan sol ayak izi ile, sağ tarafta ise, dikdörtgen bir şekil içinde açıklayıcı yazı ve üstünde fareye benzer bir betimleme bulunmaktadır. **(Resim 1)**

AFİŞ' İN TANIMI

“Afiş” terim olarak Fransızca ”affiche'den” dilimize entegre olmuştur. Afiş'in anlamı;herhangi bir haberi,bilgiyi,duyuruyu,kitlelere ulaştırmak,bilgi vermek,tanıtım veya kullanmak amacı ile kağıt,kumaş,plâstik zemin üzerine resimli-resimsiz bir metin içermiş, tasarlanmış betimleme olarak tanımlayabiliriz.¹

Afiş;ister bir ürün,ister bir olay,isterse herhangi bir duygu ile ilgili olsun,önünden gelip geçenlerin ilgisini hemen o anda çekme özelliği taşımalıdır. Bunu sağlamak için belirli bir yöntem yoktur. Afişin gücü çarpıcı ve öz tasarımın, anında yarattığı etkiden doğabileceği gibi, gösterişli bir sanat yapısının göz kamaştırıcı çekiciliğinden de yararlanır.

Daha geniş bir anlamda tanımlarsak;bir yenilik ya da bir sanat ürünü olarak üretilen ve bir yere asılması amaçlanan her türlü basılı malzeme için kullanılabilir.

Günümüzde bilgisayar teknolojisinin yaşamımıza girmesi sonucu internet ortamında oluşturulan firma siteleri içinde bu tanım geçerliliğini korumaktadır.Bu durumda mausla yapılan sörflerle tasarımılanan afişinde ilgi çekme özelliği taşınması gerekir.

Günümüzdeki işleviyle afiş sanatı çok yeni olmakla birlikte,daha eski çağlarda kullanılmaya başlanmıştır.(Resim:1)Eski Roma'lılar halka duyurmak istedikleri bilgileri,ürün bedellerini,mermer bloklara kazıyarak meydan ve alanlara dikeyyorlardı.Genelde borsa bilgileri,ürün ederlerini bu şekilde yazarak ilgilenenlere duyuruyorlardı.Daha ileriki yıllarda çamur tabletlere kazarak yazdıkları duyuruları fırında pişirerek kalabalık kitlelerin yer aldığı duvarlara çakıyorlardı.

Eski Yunan'lılar gösteri tanıtım ve ticaretle ilgili bilgileri siyah yada renkli boyalarla,kireçle beyazlattıkları duvarlar üzerine tasarımlarını veya duyurularını yazdıkları görülmüştür.

Tarihte kağıda yazılarak yapılan ilk afiş;Fransa'da XI.yy.da kağıt üzerine el ile yapılmış ,bağışlayıcı Meryem Ana'nın resimlerinin konu edildiği afişlerdir diyebiliriz. Konusu,Notre Dam De Saint-Four Piskopozluğuna bağlı kiliselerin kapılarında yardım toplama ile ilgilidir.

XVII yy.da tiyatro gösterileri için afişler yapılmış,1872 yıllarında Fransa'da ticari amaçlı afişler yapılmış,sonra taş baskı tekniklerin bulunup gelişmesiyle afişler bu teknikle basılmaya başlanmıştır.

---

¹ O.Zeynep,“Günümüzün Grafik Sanatları”,Milliyet Sanat Dergisi,S.19,s.18,İstanbul1976.

Matbaanın bulunmasıyla kağıt afişlerin basımında gelişme sağlanmış,konuları resmi kurumların duyuruları üzerine kurulmuş.Daha sonra siyasî,dini ve Viyana Köprüsü'nün tanıtımı ile ilgili afişler yapılmış,daha sonra da savaş yıllarında tiyatro ve askere çağırma afişleri değer kazanmıştır.

Afişe duyulan ilgi 1890 yıllarında Art Nouveau akımının ortaya çıkmasıyla daha da artmış.Bu akımın temel niteliği,akıcı ve dinamik,fantastik,kıvrımlı çizgiler,çok zengin karmaşık yapıda simgesel anlatımlardır.

Art Nouvou'nun tartışmasız en önemli ustası Alphonse Mouch'tur.

İngiltere'de ise oluşturduğu krimolitografya resim tezgahı ile yaptığı afişlerle Jules Cheret afiş alanında büyük bir çığır açmıştır.

İspanya'da afiş sanatçıları XVIII. yy.da büyük afişler yaparak boğa güreşlerinin tanıtımında etken olmuşlardır.

Paris'te Jules Charet 1867 yılında Sarah Bernhard'ın bir oyunu için yaptığı afişler beğenilince,tüm etkinliklerin afişleri bu sanatçıya yaptırılarak bir çığır açılmıştır.

Yine bu dönemler Henri Toulous Lautrec'in yaptığı taş baskı eserler çok tutulmuş,Afişte de taş baskı tekniğini uygulayarak eşsiz afiş örnekler oluşturmuştur.

Avusturya'da Koleman Mosser ve Alfred Roller'in düzenlemeleri ve son olarak ta bu uslubu Amerika'da tanıtan Willy Bradley'in çalışmalarını sayabiliriz.

1914 yılında I.Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle afiş,tarihi etkileyen bir sanat dalı haline gelmiştir.Kolayca üretilebilir olması,etkisini kısa sürede gösterebilmesi halkın görebileceği yerlere kolayca asılabilmesi nedeniyle önemini bir kat daha artırmıştır.

Bu işlevini savaş ve devrim yıllarında daha etkileyici biçimde sürdürmüştür.

1960 larda pop müzikle başlayan, halkın da icra ettiği sanat türlerini daha geniş kitlelere ulaştırma eğilimleri,afişin daha farklı boyut kazanmasına,güçlü anlatım yollarının bulunmasına yol açmış ve afişin daha da önem kazanmasına neden olmuştur.

TÜRKİYE' DE AFİŞ SANATI

Türk afiş sanatının Cumhuriyet öncesi döneme kadar uzandığı bilinen bir gerçektir.O dönemde daha çok, toplumu çeşitli kuruluşlara (donanmaya, seferberliğe, afetlere)yardıma çağırma afişler yapılmıştır. Balkan Savaşlarının

sonunda halkı yetimlere yardım etmeye çağıran yazıyla yapılmış afişler hâlâ belleklerde.

Bu alanda yapılmış bir başka afiş ise;harf devriminden önce “Dar-ül Bedayî, Ferah Tiyatrosu” için eski harflerle yapılmış afişlerdir. Fransız bisküvisinin,İsviçre çikolatasının ülkemizde daha çok satılması için yurt dışında bastırılarak getirilen “Afiş” etken olmuştur.Ayrıca giysi,ilaç tanıtımı için yapılan afişleri de burada saymak gerekir.

“Afiş” diyince Türkiye’de ilk akla gelen kişi kuşkusuz İhap Hulusi Görey’ dir.Almanya’da öğrenim gördükten sonra 1925 yılında Türkiye’ye dönen İhap Hulusi Türk afiş sanatının da öncüsü olmuştur.

Afişlerinde kullandığı teknik ve uslûp Almanya’dan hocası Prof.Ludwig Hohlwein’in izlerini taşır.Genelde kurguları için,fotoğraf makinesından yararlanır.Afişte vermek istediği vurguya göre konuları oluşturup,mizansen hazırlar çektiği fotoğraftan yararlanırdı. Uzun yıllar bu alanın tek temsilcisi omuş,Türkiye’de ilk kişisel afiş sergisini de bu sanatçımız tarafından açılmıştır.

Bir an gerilere dönüp 1925 lerin Türkiye’sine uzanalım.Genç Cumhuriyetimiz iki yaşına basmış,ülkede her yenilik halk tarafından büyük coşku ile benimsenmekte olduğu görülmektedir.1927 yılında Büyük Önder Atatürk’ün önderliğinde “Sanayî Teşvik Kanunu” çıkarılmış1928 yılındaki İzmir İktisat Kongresinde ise Türkiye’deki iş adamlarına yeşil ışık yakılmıştır.Sanayî’de atılan bu adımlarla iş adamları arasındaki rekabet hızlanmış,üretilen malların tanıtılması,geniş pazarlara ulaşarak alıcı bulması için,ürünün ambalajlanmasından taleplerin artmasına neden olacak tanıtım afişlerinin yapılması gerekecektir.Bunun için mahareti yetkin grafiker ressamlara gereksinim duyulmaktadır.

Bu taleplere karşılık vermek için 1927 yılında” Sanayî Nefise Mektebi’inde”afiş atelyesi kurulmuş,başına da Almanya’dan eğitici-yönetici Weber getirilmiş.Ondan sonra Fransa’da eğitim almış olan Mithat Özar(1932) yılında göreve başlar.1940 yılına kadar bu görevde devam etmiş.Bu alanda ilk afişçi ünvanını almıştır.

1945 yılındaki “Paris Sergisi’ne” Türkiye Kenan Temizkan’la katılmıştır.Pavyon standını da aynı sanatçı hazırlamıştır. Bu sergide “Avrupa Birliği Afiş Yarışması” yapılmış, Kenan Temizkan’ın yaptığı afişler 5.lik gibi bir derece alarak büyük başarıya imza atmıştır.

Kenan Temizkan 1925-1943 yılları arasında Berlin’deki Raimanschule sanat okulunda afiş/moda resimleri konusunda eğitim almış,1943 yılında Türkiye’ye dönmüş,Güzel Sanatlar Akademisinde moda resimleri kürsüsüne atanmış ve 1950

yılına kadar bu görevde kalmıştır.Fakat,Türkiye’de çok az sayıda afiş tasarımı yapmıştır.

Şimdi İhap Hulusi’nin yaşadığı döneme dönelim.

İHAP HULUSİ VE ÇAĞDAŞ TÜRK AFİŞ SANATÇILARININ DURUMU

1950 li yıllara kadar İhap Hulusi Görey Türkiye’de ençok afiş yapan sanatçı olarak dikkât çeker.Daha sonra, Selçuk Önal, Mesut Manioğlu, Fikret Akgün’ü sayabiliriz.O dönemlerde sinema alanında en fazla ve çok sayıda afişler üretmişlerdir. Aynı yıllarda Mesut Manioğlu,yalın fırça tuşlamalarıyla,batı anlayışına uygun her türlü afiş üretmiştir.

Ünlü Fransız afiş sanatçısı Paul Colin’in atölyesinde beş yıl eğitim alarak 1938 yılında yurda dönen ve kendi atölyesini kuran Fikret Akgün; çok renkli soyut figürleri geri planda kurarak yaptığı egzotik afişler le dikkât çekmiştir.

1960 yılından sonra Yurdaer Altıntaş,Mengü Ertel afiş sanatına getirdikleri yeni soluk nedeniyle daha çok ilgi çekmeye başlamışlardır. Bu sanatçılar daha çok Tiyatro afişleri üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır.1964 yılında her iki sanatçının İstanbul Alman Kültür Merkezi’nde açtıkları afiş sergileri büyük ilgi görmüştür.Bu sergi ile Türkiye’de afiş sanatı artık gündeme gelmeye başlamıştır.Mengü Ertel,yurt içinde ve dışında açtığı afiş sergileri ile Türk afiş sanatının yurt dışında da tanınımını sağlamıştır.²

İHAP HULUSİ GÖREY SONRASI GÜNÜMÜZ GRAFİK VE AFİŞ SANATININ DURUMU

İhap Hulusi Görey öncesi dönemdeki afiş sanatçılarımızın yapıtlarında kullandıkları yazılar hep kalıplaşmış aynı harf formlarından oluşmaktaydı.Afişin konusuna uyum gösterecek karakteristik özgün biçimlere rastlanmamaktadır.1960 yılından sonra afişlerde boyut değişiklikleri görülmüş,O yıllara değin teknik olanakların yetersizliği nedeniyle en fazla 70X100 cm. boyutlarında olan afişler yapılırken,ileriki yıllarda baskı tekniklerinin gelişmesi ülkemize büyük boyutlu

---

² Gelişim Hachette,Alfabetik Genel Kültür Yayınları,1.fasikül,s.28,İstanbul 1983.

baskı makinelerinin gelmesi sonucu 100X140 ve daha büyük boyutlu afişler yapılmaya başlanmıştır.

Günümüzde reklam fotoğrafçılığının afişlerde daha yoğun olarak kullanılması ile onun daha da farklılaşmasına neden olmuştur.

Çağdaş Türk sanatlarının her dalında olduğu gibi, grafik sanat alanında da dünle bugün arasında düşünce,öz,biçim,yöntem ve uygulama açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Dikkâti çeken en önemli fark;artık bugün grafik sanatların yoğun olarak uygulandığı,afiş,etiket,ilân,kitap kapağı,kaset,CD kapağı,ambalaj kağıdı vb. birçok alanda öz ile biçimin birbirleriyle ayrılmaz bir bütün oluşması,bir başka deyişle içerikle biçimin birbirleriyle örtüşmesi ilkesidir.

Günümüz Grafik Sanatlarından söz konusu ederken,ilk grafik sanatçılarımızın çalışmaları kadar öğretim kurumlarımızın da önemini vurgulamak isteriz.Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatları Bölümü'nün başlangıcı sayılabilecek "Tezvin-i Sanatlar Bölümü,Cemil Cem'in Müdürlüğü sırasında ressam Avni Lifij'in çabası ile kurulduğunu burada belirtmek isteriz.1927 yılında Akademiye Müdür olarak Namık İsmail'in,daha sonrada resim ve süsleme Bölümleri için Fransa'dan çağrılan Leopold Lewy ile Luis Sue'nin yoğun çabaları sonucu 1932 de afiş atölyesinin kurulması,Prof.Namık Bayık ve Prof.Emin Barın'ın çabaları sonucu,1959 yılında "Afiş Bölümü'nün"Grafik Bölümü adını almasıyla bu alan farklı bir ivme kazanmıştır.1957 yılında kurulan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nun açılmasıyla Grafik Bölümünün de beraber açılmış olması ile öğrenci alınmaya başlamıştır.Bu okullardan mezun olan birçok ünlü sanatçılar yetişmiştir.1980 sonrası YÖK'ün kurulması ile Anadolu'da birçok üniversite açılmış,bu üniversitelerde Güzel Sanatlar Fakülteleri veya Eğitim Fakültelerinin Resim Bölümlerinde Grafik Anabilim Dallarının açılmasıyla buralara da öğrenciler alınarak gerekli eğitim verildikten sonra mezun olmuşlar.Buralardan yetişen grafik sanatçıları ya eğitimci olarak yada atölyeler kurarak bu alanda eşsiz başarılarına imza atmışlardır.

Başlangıçtan günümüze değin dünya'da ve Türkiye'de afiş sanatını bu şekilde özetledikten sonra başlıkta sözü edilen konuya dönelim.

İhâp Hulusi Türk Afiş Sanatına uzun yıllar damgasını vurmuş bir sanatçımızdır.Yurt içinde ve yurt dışında resmi ve özel kuruluşlar,bankalar,dernekler,vakıflar hatta ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün bile onun sihirli ellerinin yarattığı özgün şaheserlerinden büyük ölçüde

yararlanmışlardır.Fabrikalar ürünlerini onun yarattığı marka ve afişleriyle,müşteri portföylerini genişletmişlerdir.

O yıllarda teknolojik olanaklar günümüzdeki gibi gelişmiş değildi.Afişteki resimler,renkler,yazılar fırça ve el becerisine dayanmakta idi.İşte bu yoğun çaba içerisinde olduğu yıllarda İhap Hulusi onbine yakın afiş üretmiştir.Bu afişleri kendisi, veya siparişi veren firma ilgilileri beğenmezlerse yeni ve farklı versiyonlarını hazırlardı.Bu alanda en yoğun siparişlerini bankalardan alıyordu.

İhap Hulusi ile ilgili araştırmalarımı 1975 yılından bu yana sürdürmekteyim.1996 yılında yoğunlaştırdığım araştırmalarımda üç adet yarım kalmış afişlerine ulaştım.

YARIM KALMIŞ AFİŞLERİN ÖYKÜSÜ

İhap Hulusi Görey'in yaşam öyküsünün ne denli farklı ve ilginç olduğunu çevresindeki yakınlarından öğrenmiştim. Kitabımı hazırlarken kaynaklara ulaşma aşamasında, onunla birebir görüşüp arkadaşlık etmiş kişilerle iletişim kurmaya karar verdim.Önce eşinin yeğeni Sayın İclal Atılğan'la tanıştım.Kendisi Ankara'da Çankaya'da oturuyordu.Elinde İhap Hulusi ile ilgili zengin kaynaklar mevcuttu.İclal Hanımın tavsiyesi ile,Ankara'da Sıhhiye Orduevi arkasında Danıştay yanında Tugaç Han'da sanat atölyesi olan "Ankara Sanat Dergisi'nin" sahibi Nüzhet İslimyeli ile tanıştık. Nüzhet Bey ressam-sanatçı ve yayıncı idi. Sanatçılar hakkında sonsuz aktuel bilgisi bulunuyordu.Ankara'ya her gittiğimde sık sık yanına giderek İhap Hulusi ile ilgili ilginç bilgilere ulaşırdım.Yine Ankara'ya gittiğim günlerde 21 Eylül 1997 tarihinde öğleden sonra uğradığımızda;atölyesine öğleden sonra 13.00 de gelirdi.Genelde bayan öğrencileri vardı.Bir su bardağı viskiye soda da koyarak akşama kadar küçük yudumlar halinde içerek bitirirdi.83 yaşındaki dinçliğini fazla yemek yememeye ve bu viskiye borçlu olduğunu söylerdi.Her gittiğim zaman 1954 yılı DP iktidarı döneminde yaptığı bir karikatüründen söz açar(ki bu karikatürü Ulusal yayın olan "Ulus" gazetesinde yayınlanmıştı)ceza aldığını söylerdi.Sohbetlerinde Türkiye'deki sanatın geçmişi ve günümüze yansımaları akıcı bir dille anlatırdı.

Sözü İhap Hulusi'ye getirerek sordum.

"Sayın İslimyeli, ülkemizin ilk afiş sanatçılarından İhap Hulusi ile sizin çok yakın dostluğunuzun var olduğunu biliyoruz.Kendisi ile birlikte "Suluboyacılar

Grubu“ olarak birçok karma sergilere katıldınız,onunla ilk kez nasıl tanıştınız? Onu nasıl tanırıyorsunuz? Bizlere anlatır mısınız?”

İhap Hulusi Görey’le yüz yüze hiç tanışmamıştık. Onu gıyaben, yaptığı afişlerinden tanırdım. Kendisini bana ilk önce tanıtan kişi, o yıllarda Ankara Ticaret Lisesi Müdür’ü olarak görev yapan Sayın Fahri Gürsel’dir.

İleriki yıllarda,sanırım1970’lerde İstanbul İş Bankası/Beyoğlu Parmak Kapı Sanat Galerisi’ndeki bir karma sergiye, suluboya resimleriyle katılmıştı ve ben ondan çok etkilenmişim.Bu sayede onu tanıma fırsatı bulmuştum.

Sergi açılışında;suluboyacı arkadaşlarımdan Cafer BATER ve Malik Aksel’de bulunuyorlardı.Üçümüz bir köşeye çekilip eni konu tartışıp İhap Beyi’de aramıza almaya karar vermiştik.Bu konuyu size detaylı biçimde açmak istiyorum.

“Suluboyacılar Grubuna ait herhangi bir merkezî mekânımız yoktu. Aylık toplantılarımızı bizim evde yapardık. Grubumuza herkesi dahil etmezdik. Karakter ve ustalık kalitesi arardık. Aramıza alacağımız kişi, Kurucular Kurulunun oybirliği ile alınırdı. Tek bir kişinin hayır demesi veto sayılır ve reddedilirdi. Sergilerimiz, periyodik olarak değişik galerilerde sürekli açılırdı. Sergide yer alan eserler arasında 1. 2. ve 3. seçilir ve onlara ödüller verilirdi. Ödülleri ve sergi harcamalarını cebimizden karşılardık. Seçici Jüri, grup dışından bir, grup içinden de iki kişiden oluşurdu. Şayet,1 ve 2.’lik ödülü alanlar, grup dışından iseler, Suluboyacılar Grubumuza dahil ederdik.

Başta söylediğim gibi, üçümüzün bir köşede aldığı bu kararı diğer arkadaşlarımıza da açtık.

Grubumuz: Celal Esat Arseven, Malik Aksel, Numan/Kemal Pura kardeşler, Ferit Apa, Cafer BATER,Nüzhet İslimyeli,Cemal Güvenç,Hikmet Duruer’dan müteşekkildi.Onlarda İhap Bey’in gruba alınmasını memnunlukla karşılamışlardı.

Ben de bu kararımızı İhap Bey’e açtığımda, kendisi büyük bir alçak gönüllülükle:

“Üstadım monşer, ben böyle sizler gibi güzel eserler üretemem” diyerek tevazuu göstermişti. Suluboya eserlerini yakından tanıdığım için kendisi hakkında, olumlu kanaatim vardı.

Ben de:”Üstadım, sizin suluboya eserlerinizi çok yakından biliyoruz. Sizi aramızda görmekten büyük onur duyarız. Sizi kabul etmezsek kimi kabul edeceğiz?” dedim.

Alçak gönüllülük gösterip,“Peki öyleyse!”diyerek bu teklifimizi kabul etti.

Birkaç gün sonra da Suluboya Sanatçılar Grubu’na 9.üye olarak kabul edildiğini bir yazı ile kendisine bildirdim.Daha sonraki günlerde bizlerle ortak sergilere katıldı. Birlikteliğimiz uzun yıllar sürdü.

İhap Hulusi Bey Millî Piyango-Talih Kuşu Sanat Galerisi'nde 1984 yılında kişisel afiş sergisi açmıştı. Ankara Sanat Dergisi'ndeki köşemde bu sergi ile ilgili izlenimlerimi yazmıştım. İhap Bey dergimi alıp bu yazımı okumuş. Sergisinin ertesi gün tekrar ziyaretine gittiğimde bir köşede sohbet sırasında bana gülümseyerek:

“Bravo doğrusu, beni bu kadar yakından tanıdığınızı tahmin etmiyordum. hakkımdaki bu bilgileri nasıl derlediniz?”Diyerek bana espri yapmıştı.

Ben de“Elbette tanyorum,siz bizim suluboyacılar grubumuzdansınız.Ben tanımayayım da kim tanısın!“diyerek karşılık vermiştim.Kahkahalarla gülüşmüştük.

Grup sanatçılarının atölyesi olanlar çalışmalarını kendi atölyelerinde, olmayanlar ise kendi ev ortamında sürdürürlerdi. Telefonla haberleşerek bir araya gelirdik. Görüşmelerimiz sergi salonlarında olurdu.

İhap Hulusi Görey,yurt dışında tahsil görmüş; oraların disiplinini almış ve afiş sanatını yurdumuza ilk getiren sanatçılarımızdan biridir. Bu yönüyle ülkemizde o bir öncüdür.

Dahası, batı ülkelerinde bile o yıllarda pek rastlanmayan bir üslubun uygulayıcısı olarak da özel bir üne sahiptir. Işığa ve gölgeye ağırlık veren çizgiyi ikinci plana iten bir uygulamadır. Bu özelliği nedeniyle İhap Hulusi Görey'in afiş sanatındaki erişilmez özelliği kabul edilmektedir.

Afiş sanatı; Görey'in yaşam kavgasının bir uğraş alanıydı. O, bu çabalarını aralıksız sürdürürken sanatsal yanı üstün, suluboya çalışmalarını da birlikte yürütmüştür. Bu alandaki uğraşısı da güç erişilir bir düzeye ulaşmıştır. Özellikle boya karışımlarında nüans zenginliği içinde rengi yakalayabilme gücü, az rastlanır bir başarı çizgisindedir.

Milli Piyango İdaresi“Talih Kuşu Sanat Galerisi”bu ustanın görkemli eserlerinin yer aldığı bir sergisiyle hizmete girmişti. O geniş mekan, altlı-üstlü salonlarıyla, sergiye gelen kalabalığı taşıyamamıştı, o gün izleyiciler adeta büyülenmişti...

İhap Hulusi Görey geçmiş sanat çağlarına değin uzanabilmiş, gerçek anlamda yürekli bir sanatçımızdı. Özellikle” Hat”ve”Ebru” sanatına gönül vermiş, bu alanlarda da birbirinden yetkin örnekler yaratmıştır.

Kısacası İhap Hulusi Görey yeri doldurulamayacak çok ünlü bir sanatçımızdır.

Sohbetin bitiminde,onun yaptığı afişlerin o günün koşullarında çok iyi ve sanatkârane bulduğunu,teknik olanakların o yıllarda günümüzdeki kadar gelişmemiş olduğundan söz konusu etti.

Hatta kendisinde üç adet yarım kalmış afişinin bulunduğunu, ihtimamla halen dolapta sakladığını söyledi.

Ben de: “Üstadım görmek isterim.Diyince.”

İslimyeli:”Size gösterebilirim.Dedi.”

Bende:”Memnun olurum.Dedim.”Hazine bulmuş kadar sevinçliydim.

Yaşlı vücuduyla ağır ağır hareket ederek,dolap kildini açtı.Yılar boyu emek vererek yaptığı kendi tablolarını bir bir dışarı çıkararak,derinlerde bir yerde,üç adet olan, camlı çerçeveli 50 X70 boyutundaki afişleri çıkardı.

“İşte” Diyerek bana gösterdi.

Ben şaşkın haldeydim.Gerçek olup olmadığını, meraklı bakışlarla tabloları incelemeye başladım.

Üstat Nüzhet Bey’in açıklamalarını da can kulağı ile dinliyordum.

Tablolar gerçekten daha bitirilmemişti.Üçünde de İhap Hulusi’nin klasik imzaları vardı.İki tabloda İmzalar sol tarafta,diğerinde sağ tarafa atılmıştı.

Gerçekten onun mu? Diye kendi kendimi sorguluyordum.O yıllarda kendi ellerinden çıkmış diğer afişlerle karşılaştırmaya karar verdim.

“Sayın İslimyeli,sizce sakıncası yoksa bu afişlerin fotoğraflarını çekebilir miyim?” Dedim.“Hayır, hiçbir sakıncası yok çekebilirsin.”Diyerek bana yanıt verdi.

Resim 2: Kadın figürlü afiş resmi

Resim 3: İhtiyar figürlü afiş resmi

Resim 4: El ve ihtiyar figürlü afiş resmi

Hemen oracıkta yanımda taşıdığım profesyonel minolta fotoğraf makinesi ile üç afişin,ikişer poz fotoğraflarını çektim.

Afişleri karşımıza sıraladık,küçük ve şirin masasının kenarına iliştik. Azar azar viskisini yudumlarken bana da hemen oracıkta cezve ile kaydattığı nestkafeden ikramda bulundu. Kendisinde bulunan bu afişlerin öyküsünü anlatmaya başladı

“Deminde söylediğim gibi İhap Hulusi Suluboyacılar Grubunun sanatçılarından biridir. Kendisi afiş sanatçısı olarak tanınmış olmasına karşın,sanatsal suluboya tablolarla yapmaktaydı.Bizlerle birlikte açtığımız sergilere katılırdı. Yine bir gün bizlerle karma sergi açmak üzere Ankara’ya gelmişti.Ortak sergimiz vardı. Ben o yıllarda “Ankara Sanat Dergisini” çıkarıyordum.Dergimizin bürosuna geldi.Sergi için yanında birçok suluboya resim örnekleri bulunuyordu.Sergimiz iki gün sonra Zafer Çarşısında açılacaktı. Sergileyeceği eserler için iyi bir çerçeve ustası arıyordu.Birkaçını büroya bıraktı. Kendi eserlerimi çerçevelettiğim ustama gittik. Ustamın yaptığı işleri titizlikle inceleyerek ikna oldu. Yaptıklarını beğendiğini kendi eserlerinin de çerçeve ve camını yaptırmak üzere oraya bıraktı.Tekrar büroya geldik.Büroda bıraktığı eserlerin içinden üç adet afişi seçerek,bu eserleri Ziraat Bankası için yaptığını yetkililere göstermek istediğini söyledi.Benden izin isteyerek afişleri de yanına

olarak bir ticarî taksiye binip Ulus'ta bulunan Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünün yolunu tuttu.Oradakilerle ne konuştu? Bilemem.”

İhap Bey,öğleden sonra yine Nüzhet Bey'in bürosunun olduğu “Ankara Sanat Dergisine” gelir. Ziraat Bankası yetkililerine gösterdiği afişlerde koltuğunun altındadır. Nüzhet Bey'le sohbetlerine kaldıkları yerden devam ederler. Konuştukları konular;genelde; sergiye kimlerin katıldığı? Suluboya Sanatçıları için bir dernek binası oluşturulması, üye aidatlarının ne şekilde tahsil edileceğidir.

İki gün sonra “Suluboya Sanatçılar Grubu'nun” düzenlediği resim sergisi açılmış. İhap Beyin on adet suluboya tablo ile katıldığı bu sergide, üç tanesi satılmış. Sergi onbeş gün izleyicilerin beğenisine sunulmuş. İhap Bey sergi süresi içinde Ankara'da kalmış. Bu süre içerisinde önceden hazırladığı üç adet afiş eskizini birkaç kez Ziraat Bankası yetkililerine götürüp oradakilerden gerekli eleştirileri almış. Sergi bitiminde sergilenen tablolar çok sağlam biçimde ambalajlayarak yanına almış, Ziraat Bankasına sık sık götürüp getirdiği üç adet afişi ise hatıram olsun diye Nüzhet Bey'e bırakmış.(Resim:2-3-4)

Nüzhet Bey bu afişleri kendi yaptığı eserlerinden ayrı tutmadan yıllar boyu saklamış. Ta ki, ben atölyesine 21 Eylül 1997 tarihinde gidip, İhap Hulusi Bey hakkında hazırladığım makale için soru sorana dek.

İşte tamamlanmamış tablolar (afişler) gün ışığına bu şekilde çıkmış oldu

BU TABLOLAR GERÇEK İHAP HULUSİ GÖREY ESERİ Mİ?

Bu afişleri, o yıllarda aynı tema içerikli yapılmış benzer diğer afişlerle karşılaştırma yapmada yarar vardır. Bu nedenle, 2500 adet İhap Hulusi eserlerinin yer aldığı afiş röprodüksiyon koleksiyonumu bir bir taradım. Önce tamamlanmamış üç adet afiş incelemeye aldım.(Resim:2-3-4) Tablolardan üçünde de İhap Bey'in değişmez klasik imzası bulunmaktadır. Her tablosunda kuşkusuz aynı imzası yer alır.

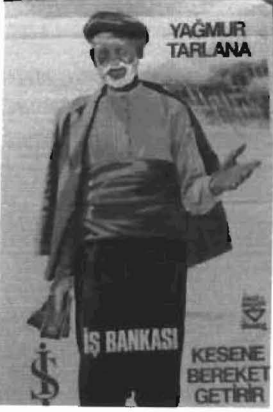
4. Resimde: bir sol el formu içerisinde sakallı ihtiyar köylü(bu kişi mahallesinde karpuzcudur) eliyle %7 yi göstermektedir. Kompozisyonun altında ise kağıt paralar uçuşmaktadır.

3.Resimde, aynı köylü %7 faiz işareti ve para destesi, kâğıt para tomarı,

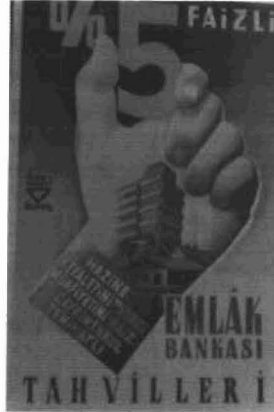
2.resimde ise; ana form yaşlı eşarplı kadın,yine %7 faiz işareti ve altta bu defa bozuk paralar çevreye saçılmış halde resmedilmiştir.

Her üç afişte de İhap Bey'in imzaları mevcuttur. Tablolardan ikisinde Ziraat Bankası'na yapıldığı açıkça yazılı olmasına karşın, kadınlı afişte nereye, kime? Yapıldığı belli değildir. Afişin kurgusu, kullanılan boya, renk ve tonlamaları, fırça tuşlamaları kuşkusuz İhap Bey'i yansıtmaktadır.

Bu afişleri, İhap Hulusi'nin daha önce aynı dönemlerde %5 faizli Emlak Bankası için hazırladığı afişi ile karşılaştırdığımızda yine sol el imajını kullandığı görülür. Kullandığı vurgu hemen hemen aynıdır. (Resim:6)

Resim 5: İş Bankası Afişi
Kullandığı ihtiyar resmi

Resim 6: Aynı El Formlu Afiş

Resim 7: Bozuk paraların aynı şekilde
istiflenmiş hali olan Vakıflar Bankası
Afişi

Yine başka bir afişle genelleme yaptığımızda

Resim:5 aynı ihtiyar (mahalle karpuzcusu) aynı pozla bu kez T.İş Bankası için model olur. İş Bankasının tanıtımı için misyon üstlenir. Kârına kâr katmak için. Renk valörü, yazı karakterleri, resimdeki tip ve tavırlar, tamamlanmamış afişlerin ana teması ile çakışmaktadır. Yani çok büyük uyum içinde olup büyük benzerlikler göstermektedir.

Sonuç:

Sonuç olarak;

- 1.Afiş bir ürünün tanıtımı için gerekli bir araçtır.
- 2.Afişin tanıtım görevi dışında alıcıda, etkili bir kavram oluşturmada işlevsel görevi de vardır.
- 3.Evrensel bir değeri vardır.
- 4.Afişte anlatılmak istenen tema kısa,öz ve etkili bir kavram(resim-yazı)oluşturulması gerekir.
- 5.Dünya'da ilk afiş olarak Türkiye/Efes'te kaldırım taşına işlenmiş betimlemeyi sayabiliriz.
- 6.Türkiye'de Osmanlıdan günümüz Cumhuriyet Türkiye'sine köprü olmuş sanatçı İhap Hulusi Görey'in önde gelen sanatçılardan biridir.
- 7.Nüzhət İslimyeli'nin koleksiyonundaki tamamlanmamış üç adet afiş kuşkusuz, koşulsuz İhap Hulusi'ye ait olduğu kesindir.

KAYNAKÇA

- 1-ALTINTAŞ,Y.,**"Bir Öncü:İhap Hulusi Bey ve Birkaç Anı"**, Arredamento Dekorasyon, S.63,İstanbul 19894.
- 2-ÇALIŞKAN,E.,**"Türk Grafik Sanatının Piri/İhap Hulusi Görey/1898-1986** Hor Hor Bit Pazarı Yayınları,s.1-3,İstanbul 1986.",
- 3-ÇALIŞKAN,E.,**"Türk Grafik Sanatının Piri/İhap Hulusi Görey/1898-1986** Hor Hor Bit Pazarı Yayınları,s.1-3,İstanbul 1986.",
- 4-ÇALIŞKAN,E.,**"Türkiye'de Afiş ve Grafik Sanatının Öncüsü 82 Yaşındaki Delikanlı İhap Hulusi Görey"**Hürriyet Gazetesi/8. Gün Dergisi(ek),s.8,31 Mayıs/İstanbul 1981.
- 5-ÇEŞNİCİ,B.,**"Bir Rakı Kitabı"**,Milliyet Fiesta Dergisi/Sofra Sayısı, S.76, İstanbul 1995. Milliyet Gazetesi – 27 Mart 1986
- 6-ÇEVİKER,T.,**"Karikatürcü İhap Hulusi-Büyük bir ustalığın zevkli keyifli ürünleri"**, Milliyet Sanat Dergisi,S.Nisan. 1986,s.142,İstanbul 1986.
- 7-ÇEVİKER,T.,**"Modern Türk Grafik Sanatının Öncüsü:İhap Hulusi Görey"**,Sanat Dünyamız,Yapı ve Kredi Bankası Yayınları,S.45,s.9,İstanbul 1991.
- 8-DEDEOĞLU,T.,**"Türk Afişinin 56 Yıllık İmzası-Grafik Sanatçımız/İhap Hulusi"**, Milliyet Gazetesi/Renk Eki,İstanbul-Ağustos 1984.
- 9-(GAZETE MAKALESİ),**"Türk Grafik Sanatının Babası"**,Milliyet Gazetesi,s.8,29 Mayıs,İstanbul 1977
- 10-İÇMELİ,M.,**"Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını- Çağdaş Açından Türk Grafik Sanatları"**,Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları,1.Ulusal Sanat Sempozyumu Tebliğleri,Yayın No.1,s.61,Beytepe/Ankara 1985.
- 11-İSLİMYELİ,N.,**"İhap Hulusi'nin Ankara Sergisi"**,Ankara Sanat,Yıl 19,s.221,Ankara 1984.
- 12-İSLİMYELİ,N.,**"Yitirdiklerimiz"**,Hürriyet Gösteri Dergisi,S.66,s.63,İstanbul Mayıs 1986.
- 13-MERTER,E.,**"Afiş Ressamı:Hem Sanatkar,Hem Psikolog İhap Hulusi Görey"**,Boyacı Küpü Dergisi,S.S.33,s.18,İstanbul 1996.
- 14-MERTER,E.,**"İletişim Çözümlerinde Sanatsal Dostluk"**, Boyacı küpü S.35 Kış:1997 s.18,İstanbul 1997.
- 15- O.Zeynep,**"Günümüzün Grafik Sanatları"**,Milliyet Sanat Dergisi,S.19,s.18,İstanbul1976.

- 16-SAKIZLI,E.R.,"*Enstantaneler*",Sanat Dünyamız,Yapı ve Kredi Bankası Yayınları, S.45, s.13, İstanbul 1991.
- 17-SAYGI,Z,"*Türk Grafiğinin Büyük Ustasına Saygı*",Cumhuriyet Gazetesi,S.12,İstanbul 2 Ocak 1997.
- 18-SELÇUK,T,"*Resim Sanatımızın İki Ustası-Münif Fehim/İhap Hulusi*",Milliyet Sanat Dergisi,S.3,s.30-35,İstanbul 1980.
- 19-(SERGİ BROŞÜRÜ),"*İhap Hulusi Afiş ve Resim Sergisi*",Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınlar:1,Fasikül:1,s.26-28,Ankara 1984.
- 20-SEVİNDİ,N.,"*İstanbul'da artık Bir İhap Hulusi ve Kültür Müzesi Olacak-Bir Zamanlar İlanlarda*",Yeniüzyıl Gazetesi, S.739, s.19,İstanbul 1996.
- 21-UYAR,Y.,"*Grafik Sanatını Öncüsü Aramızdan Ayrıldı*(Ethem Çalışkan'la Söyleşi)", Antika Sanat Dergisi,S.14,s.22-25,İstanbul 1986.
- 21-UYAR,Y.,"*Eşi Nahide Görey İhap Hulusi'yi Anlatıyor*",Antika Sanat Dergisi,S.14,s.26-27, İstanbul 1986.
- 23-YAĞCI,S."Alfabe kapağı, Kulüp rakısı ve bir imza İhap Hulusi", Marie Claire,Yorum-Portre,Aralık 1996 sayısı,s.112,İstanbul 1996.